

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologiae Mysticae Sive Exercitiorum Spiritualium Admodum Reverendi Patris P. Aloysii Siderei, Alias Vincentii Caraffa, Societatis Iesv Praepositi Generali, Tomvs ...

ex Italico Latino recenter idiomate opera et studio fidelissimi cuiusdam
interpretis donatus

Iter ad coelum in quatuor partium Semitas seu partes, & Fasciculum
Myrrhæ

Caraffa, Vincenzo

Coloniae Agrippinae, 1660

cap. 21. De Virtute Humilitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49363](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49363)

sint ordinati & regulati, nullumque dissolutionis, modestiæque præbeant signum.

Quod si interrogaveris, quanta qualisve esse debeat hæc compositio & Modestia exterior; respondebit tibi Hugo de S. Victore: Chastissimi modestus moribusque compositus eâ ratione compareat, oportet, ut erat Christus in Terrâ, & Angelus in corpore assumpto: Modestia hominis Christianâ insigniti similis esse debet Modestie, quam Christus D. N. exhibuit hic in terris, quamque præ se ferunt sancti Angeli, quando comparantur hominâ.

CAP. XXI.

De Virtute Humilitatis.

2.2. q. 161. 1. **H**umilitas est virtus inclinans ad submittendum se alii: primo Deo, deinde proximo propter Deum. Et in hac voluntaria subiectione consistit Humilitatis essentia. Est subiectio in ad id quod est DEI. Ratio huius subiectionis est, ut cognoscat se humilem, ac minorem inferioreque aliis se æstimet, non simulate & fictè; sed verè, propriè, ac realiter: non enim id, quod amplius, aut æquale habet cum proximo; sed quod minus, ac nulla ratione possidet, considerat. Unde, ut bene notat Cajetanus, ratio constituens Humilitatem, est minoritas à parte rei cognita & volita, quod admitum, quispiam verè sit inferior proximo, cognoscat se esse talem, talemque se æstimari appetat. Unde dici potest, in tribus principiis propriè hanc fundari virtutem. Primum est cognitio nostri ipsius Dei, & proximi veluti alicujus rei ipsius Dei. Secundum est comparatio inter nos & proximum, quæ debet esse diversi generis, non ejusdem generis: etenim comparari debentur

S. Thomas.
Cajet. a. 1.
ad 3.

art. 3.

habemus malum nostrum, quod habemus à nobis,
 bono proximi, quod habet à Deo; & non bonum
 nostrum cum bono proximi: neque malum nostrum
 cum malo proximi comparandum est: siquidem in
 istis comparationibus possumus in rei veritate esse
 superiores, aut æquales cum proximo, non inferior-
 es. Tertium principium est subiectio: quia, se- *D.Th. a.3.*
 cundum D. Angelicum, *Quilibet homo, secundum id,*
quod ipsum est, debet se cuilibet proximo subicere, quan-
to ad id, quod est Dei in ipso. Observando in hoc
 verbum Apostoli: *In Humilitate superiores sibi in-* *Philip. 2.*
feriores arbitrantur. Gerson altiori mentis indagine
 huius virtutis inquirens definit eandem hoc
 modo: *Humilitas est egressus, sive exitus à Deo in Gerson. To.*
quod d. Humilitas est virtus docens modum, i. serm. de
humilitate, quod quis egrediatur à Deo, & ingrediatur seipsum. Humil.
 Quod non est intelligendum de exitu secundum lo-
 cum distantiam (quia, cum Deus sit immensus,
 nulli deatur Divinæ Immensitatis limites & ter-
 minus, nullus à Deo exire, ipsumque subrefugere potest)
 intelligitur ergo secundum mentalem reputationem,
 & estimationem. Neque tamen intelligitur de exitu
 ipso Superbiæ proprio, qui est exire à Deo supra
 Deum; sed de exitu bono, qui est exire à Deo ad Deum,
 & ad Deum.

Humilis ergo coram Divinâ constitutus Majesta-
 te, dum immensam Divinarum perfectionum aby-
 ssum considerat, contempleturque infinitam distan-
 tiam inter se & Deum, sanctum quendam concipit
 horrorem & tremorem: *Horrescit, stupet, paret,*
contremiscit: indignissimum se reputans, ut Deum
 contemnat, ac præsens compareat coram tanta celsi-
 tudine, & eminentia. Et per huiusmodi considera-
 tionem egreditur de una abyssu in aliam: de abyssu
 potentia Dei in abyssum propria sua impo-
 tentia: de abyssu sapientia in abyssum ignorantia:
 de abyssu bonitatis in abyssum malitia: sicque exit
 à Deo, ut intret in seipsum: & quia in seipso non nisi
 suam nihilum & miseriam, reperit, revertitur ad Deum.

Hoc

Psal. 61.

Hoc est exire à Deo, ut intret in Deum, & nihil aliud
 primitus hoc modo exierit, intrate non potest.
 Eff exire à DEO, ut intres in DEVM. Scilicet
 hunc Humilitatis affectum exercebat Regius Iso-
 pheta, quando dicebat: Nonne DEO subiecta est
 anima mea? Quasi diceret: dum contemplantur
 nobilitatem animæ meæ dignitate excedentis res
 creatas vitæ hujus, temporaneas & corporales: &
 alia parte considerationis meæ velâ expando in
 nitam illam Divinæ Majestatis celsitudinem &
 eminentiam, cui nullâ venit comparanda eminentia
 valdè expedit & conveniens est, anima mea, ut
 DEO te subicias & submitas, non Mundo, nec
 aut sanguini: id enim tua exigit & meretur obsequia
 Quare: *Esse anima mea sub Deo, & sub Deo deus
 universa.*

Loco illius dictionis (subiecta) alij legunt: *re-
 spectat, sileat, observet, expectet*: qui sunt ipsius
 quatuor affectus, quos exercet anima hominis erga
 DEVM. Primus est *Respicere*, per contemplatio-
 nem: secundus, *Silere*, per admirationem: tertius,
Observare Divinum beneplacitum cum perfecta con-
 formatione: quartus, *Expectare* cum patientia & deside-
 rio Regnum æternæ Gloriæ.

Hoc idem Humilitatis exercitium, modo jam ex-
 plicato, peragunt ac frequentant etiam Sancti in
 cœlis: & vocatur Timor reverentis aut timor
 vel Timor admirationis, veluti supra dictum est, qui
 fundatus est in defectu invidioso & essentiali creaturæ
 proinde dicitur subiectionem secundum infinitam distantiam
 à DEO: secundum quam (ait S. Thome) nec Deo
 se æquiparare aut adæquare, nec propius eum accedere
 audeat. In signum huiusmodi recognitionis & subiectionis,
 vidit S. Joannes in sua Apocalypsi, quod tanta
 malia mirabant coronas suas ante Thronum: ad signifi-
 candum, quod, sicuti Deus est primum omnium
 rum principium, ita Deo quoque omnia debentur
 honor & gloria.

2. Materia, circa quam sese occupat virtus Humilitatis, altissima & eminentissima est à natura sua. Virtus, secundum S. Chrysostomum, inclinatur ad contemptum terrenorum, & amorem aeternorum. Humilis spernit omnia bona transitoria, ac solummodo aeterna: claudit oculos rebus visibilibus, & aeternis aperit: tollit affectum à cunctis creaturis, ac totum reponit affectum in eandem Creaturam. Cujus rei idem Sanctus Doctor adducit exemplum: *Quemadmodum qui Regno inhiat, quemcunque contemnit honorem, Regia purpura inferiorem: Humilis, qui ad aeternam Gloriam anhelat bona, solummodo appetit & desiderat, nimis vilia, & non reputat cuncta bona terrena.* Pergit ulterius Chrysostomus, dicens, quod Humilis non solummodo desiderat, nec spernit duntaxat res terrenas; sed desiderat, si quis ea sibi proposuerit: & per rationem oblationem magnam sibi inferri censet.

Hom. in I. Cor. 1.

Ex dictis hisce colligit idem Sanctus: *Nihil aliud desiderat, nihil depressius Superbia.* Et hujus rationem, nam per Humilitatem similes DEO sumus, quia DEVS humanam laudem non indiget, quia sine illa fuit, unde contempsit. Unde sicut non sola contentus laude sua essentiali & intrinseca, sed etiam alienis plumis, & extrinseca humana laude, quae aeterno fuit sine illa, eamque flocci fecit sprexit; Humilis totus Divinae laudi deditus, omnem laudem, quae non est Divina, aut à DEO, contemnit; sed contemnit & vilipendit. Et contra Superbus à vera laude, quae est in DEO, avergetur, gestat animum, ac totus conversus ad vanam laudem hominum, hanc solum desiderat, hanc ambit. Superbus corporis superbus apparet magnus; at ista non est vera magnitudo, sed tumiditas. Quemadmodum Superbus, ait S. Chrysostomus, aliud est esse visum, aliud tumidum: utrumque carnis habes, sed alterum corrupta, alterum verò sana: Superbus tumidus est, non magnus: Humilis verò magnus ex magnitudine intrinseca gratia & virtutum.

Hom. 36. in c. Matt. 21. Hom. 2. in Epis. ad Titum.

Ad Cor. 1. Hom. 1.

Quapropter Humilis non est pusillanimis, sed magnanimus: non habet cor constrictum, sed liberum, cor sublime, cor generosum, quod quamcunque rem, quæ non est Deus, in se capere & continere dignatur.

De perfect. Relig. c. 31. 3. Habet Humilitas proprium actuum exercitium: & conformiter docet Sciaphicus. Habet ventura, actus illos exercet erga seipsum, erga proximum, erga Deum.

Primò erga seipsum frequentat quinque actus. Primus est, quod propriam cognoscat sublimitatem, veluti ex nihilo pluribusque peccatis confusam. Secundus est, quod se ut talem reputet ac admittat. Tertius est actus desiderij, quo desiderat operatque, ut alij quoque eandem de se estimationem. Quartus, quod coram candidioribus se confundat, in istis considerando id, quod habent à Deo, in se verò inspiciendo id, quod habent à se. Quintus, quod cum patientiâ & gaudio cuncta adversa: in quacunque tribulatione capendo, qui resuscitatus rediit ab inferis: *Gratias DEO! plus non ardebo.*

Secundò, erga proximum quinque pariter exercet actus. Primus est, considerat ipsum non secundum defectus suos defectus; sed secundum dona à Deo ipsi communicata. Secundus, æstimat eum, ut alij quoque ipsum ut talem reputent. Quartus, bene de eo loquitur, & si nil boni de ipso occurrit referendum. Quintus, possibilia quævis præstat illi decessibus obsequia, nullam prætermittens occasionem, qui inservire satagat.

Tertio, erga Deum quinque alios exercet actus. Primus est, quod consideret Deum, ut in se ut primum ens, primumque omnis totiusque principium. Secundus, quod eum, ut talem ac super omnia diligit. Tertius, quod desiderat procuret, ut is ab aliis quoque, ut talis, agnoscatur & ametur. Quartus est, quod in quacunque

...necessitate à Deo postulet auxilium. Quintus, in omnibus & per omnia Deo tribuat gloriam, semper gratias agat, laudando & benedicendo

Thomas proprios hujus virtutis actus reducit ad

Primus est, *Spernere Mundum*, videlicet, omnia bona temporalia, ut sunt divitiæ, honores, consolationes &c. quæ bona verus Humilis spernit, contemnit, & estimat.

Secundus, *Spernere nullum*, quam vis juxta externam reverentiam videatur esse vilis & abjectus: etenim inestimabilem desert & conservat thesaurum a se ad imaginem Dei creatæ, capacisque Gratia &c.

Tertius, *Spernere sese*, secundum ea, quæ quis à se, & non à Deo, veluti supra explicatum

Quartus & ultimus est, *Spernere sperni*, nimirum, seipsum, quod spernatur ab aliis. Et in hoc ultimo actus, secundum eundem Doctorem, vera consistit

Ultra præfatos actus, Humilitas suas sortitur effectus. Causa Humilitatis, inquit S. Bernardus, est cognitio sui ipsius: quia Humilitas est, quæ quæ verissimâ sui cognitione sibi ipsi vilescit.

Duo dicit Humilitas, juxta S. Bernardum, scilicet, contumtionem & contemptum sui ipsius. Eiusmodi Humilitas Rationi conforme est, ut peccatum sit obiectum contemptus & opprobrii: quemadmodum à contrario est rectæ Rationi, ut virtus gloriæ honorisque effectum existat.

Effectus Humilitatis est, disponere animam ad Dei Gratiam, *removendo prohibens*, puta, impedimentum Superbiæ: etenim Deus, utpotè essentia bonus, ac sui ipsius communicativus, sublato ab animâ impedimento, sine morâ eidem se communicat: quemadmodum Sol, sublato obstaculo, subito illuminat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ex quo elucet, quanta sit virtutis hujus mensura. Quia secundum Philosophos, dispositio est firmata in eodem gradu necessitatu: Gratia absolute necessaria ad salutem: Ergo Humilitas, quae est dispositio ad recipiendam Gratiā, eodem modo necessaria erit: Aeternā lege igitur firmatum est, inquit S. Laurentius Justinianus, ac Deus infallibilis & indispensabilis decreto determinavit, ut non nisi per viam Humilitatis pateat aditus ad salutem, neque per aliam viam quam per humilitatem pervenitur ad exaltationem. *Ve qui se humiliat, exaltetur, & qui se exaltat, humilietur.*

Laurent.
Justin.

Luc. 18.

S. Tho. 2. 2.
q. 162. a. 2.

5. Humilitati opponitur vitium Superbiae, quae ratione definitur à S. Thomā: Est appetitus naturalis propriae excellentiae: est actus quidam voluntatis quo inordinatè, puta, non secundum rectam rationem complacet sibi quisquam in propria excellentia. Quemadmodum à contrario dicitur de Humilitate: Est appetitus ordinatus proprii contemptui, secundum rectam Rationem.

Præterea contrarias sortiuntur causas Superbiae & Humilitatis. Si quidem Superbia nascitur ex consideratione propriae perfectionis, & vocatur Superbia gloriae propriae perfectionis, quae patitur appetitum Humilitatis intellectus.

e 21. Mor.
S. Antoni.
p. 111. 3. c. 2.

S. Gregorius Superbiam in quatuor dividit species. Prima est, quando homo credit bona sua à se haberi unde extollitur: quod non intelligitur spectare ad scientiam (id enim saperet hæresin) sed practice: quando, ut docet S. Thomas, ita de bonis suis gloriatur, ac si ea non haberet, velex meritis propriis.

1 Cor. 4.

S. Th. ibid.

Hæc species Superbiae damnatur à S. Paulo: *Quid habes, quod non acceperis? Si autem acceperis, quid gloriaris, quasi non acceperis? Ubi S. Thomas: Ille gloriatur, quasi non accipiens, quod à ipso gloriatur, & non de DEO: ille autem gloriatur, quasi accipiens, qui omnia DEO ascribens, gloriatur de ipso.*

Secunda species Superbiæ est, quando aliquis
 bonæ suæ esse à DEO, sed sibi data pro suis
 meritis, & propter illa se magnificat: quod simili-
 ter non intelligitur speculativè (id enim hæreti-
 cum esset) sed practice: quando quis superbit in
 bonis datis, ac si suis deberentur meritis: quod
 contra Gratiam Dei, quæ non datur pro aliquo, sed pro
 gratis, quia gratis omnino datur.

Tertia species est, quando aliquis credit, & jactat
 habere, quod non habet. Et contra hanc Superbiæ
 speciem clamat Divinum Oraculum in Apocalypsi: *Apo. 6.3.*
quia quod dives sum & locupletatus, & nullius egeo:
quia quia miser es, miserabilis, & pauper, & cæcus

Quarta species Superbiæ est in bonis suis singula-
 ritè habere, & alius se præferre: quod est contra
 bonam Dei, nobis communicantis dona sua, non quia
 propter illa nos præferamus, ac spernamus nostros
 meritos; sed ut cum iisdem nos magis humilic-
 emus, nec non gratias & laudes suæ Divinæ Majestati
 offeramus.

Hæ sunt quatuor rami Superbiæ: quorum signa,
 quibus cognoscatur, quando aliqua species Super-
 biæ incidet in animâ nostrâ, adducit Cajetanus se-
 cundum Cajet.

Signum primæ speciei, ait Cajetanus, est In-
 gratitudo, quia non refert gratias, neque DEO,
 debetur, dat gloriam, cum sint dona suæ Divinæ
 Majestatis.

Signum secundæ speciei est esse securum de bonis,
 quæ habet; querulum de bonis perditis: admirativum,
 quod non exaudiat.

Signum tertiæ speciei est esse pronum ad videndum
 suorum defectus, ad sua mala excusanda, ad aliena pon-
 deranda.

Signum quartæ speciei est, cum quis parum est
 sollicitus de cælesti Patriâ, de membris CHRISTI,
 satisfactione peccatorum: dies suos pertransit, quasi
 somnians, aut parùm vigilans. Hæc negligentia
 simul

simul stare non potest cum donis, quæ superbum
dit se habere, quod nimirum sit incolæ cæli, æque
filius, membrum Christi; Operatur enim magis
Amor, si est.

Hæc igitur signa examini subiicienda sunt, ad
agnoscendum, quibusdam superbiæ ramus viget, & ve-
gnet in nobis: nam quamvis hi & similes
effectus sint peccata levia; nihilominus disponunt
ad graviora, in quantum Dominus Deus ad humi-
liandum superbum multa alia permittit peccata, ob-
negando gratiam suam efficacem. Unde dicit S. Au-
gustinus, meliorem esse peccatorem humilem, quam
iustum superbum.

Præterea S. Bernardus duodecim assignat gradus su-
perbiæ gradibus duodecim Humilitatis à D. Gregorio
allegatis oppositos.

1. Primus gradus Humilitatis est Modestia oculorum,
cui opponitur Curiositas oculorum.

2. Secundus gradus Humilitatis est Pauca verbo
rationabilia, & non clamosâ voce loqui: secundus vero
gradus Superbiæ est Levitas mentis, per quam homo
perbè se habet in verbis.

3. Tertius Humilitatis gradus est, Vt non sit facile
promptus in risu: & tertius Superbiæ gradus est
Inepta lætitia.

4. Quartus gradus Humilitatis est Taciturnitas
ad interrogationem: cui opponitur quartus gradus Su-
perbiæ, lætantia.

5. Quintus gradus Humilitatis est Tenere quædam
regula Monasterij habet: cui opponitur quintus
Superbiæ gradus, nimirum, Singularitas, per quam
sanctior vult apparere.

6. Sextus Humilitatis gradus est Subesse carnis: & huic
opponitur sextus gradus Superbiæ, videlicet, Arrogan-
tia, per quam homo se carnis præfert.

7. Septimus gradus Humilitatis est Se reputare ad
inutilem: & ei opponitur septimus gradus Superbiæ,
qui est Presumptio, per quam aliquis reputat se
rem ad majora.

Octavus gradus Humilitatis est *Confessio peccatorum* & oppositus gradus Superbiae est *Defensio eorum*.

8.
Peccatorum
defensio.

Nonus gradus Humilitatis est *Acceptatio poenae pro peccatis*: gradus Superbiae illi oppositus est *Non acceptatio simulatae confessionem*.

9.
Simulata
Confessio.

Decimus gradus Humilitatis est *Obedientia*: & decimus gradus Superbiae contrarius est *Rebellio*.

10.
Rebellio.

Undecimus gradus Humilitatis est *Delectatio in obedientia*: & contrarius gradus Superbiae *Libertas*, id est, *liberatio in faciendo, quod vult*.

11.
Libertas.

Dodecimus Humilitatis gradus est *Timor Dei*: & contrarius gradus Superbiae est *Contemptus Dei*.

12.
Contemptus
Dei.

Haec dicta sufficiant de Superbia, ut majori studio diligentia eandem effugere allaboremus. Ad modum procedendae Humilitatis jam procedamus.

Primo, juxta doctrinam S. Bernardi, ad exercitium Humilitatis quinque prodissi possunt.

S. Bernard.
epist. 87.

1. *Amor vilitatis*. Eligendo semper in omnibus rebus, modum vilitatis & pejus est, veluti conditioni tuae, ac ita ut rationis magis proportionatum.

2. *Affidua subjectionis*. Quarendo semper subesse, non praeferi aliis.

3. *Comparatio melioris*. Considerando semper bonum, quo praeditus est proximus tuus, & avertendo oculos a malo.

4. *Affidua meditatio propria conditionis*. Considerando tui nihili, tuorumque peccatorum considerationem.

5. *Et ultimum Consideratio occulti inspectoris*. Contemplatio Dei praesentis, omnemque tuam imperfectiorem & defectuum insipientis.

Secundo, hanc virtutem addiscere debemus in Schola Christi *Filius docet in Schola Humilitatis*: Spiritus sanctus *introducitur in Cellaria Charitatis*: Pater *mittitur in cubiculum Regis in Gloria*: cum scilicet anima sit jam perfecta per *Humilitatem sine macula, & per Charitatem sine ruga*.

P 4

Tertio.

S. Bern. de
grad. Hu-
milit.

S. Bernard.
20. 3. serm.
de Regn.
caelorum
20. 419.
Matth. II.

S. Bernar-
dus de sub-
jectione vo-
luntatu.
Psal. 19.

Daniel. 3.
Baruch. I.

Tertio. Humilitas in praxi conjungenda est cum Virilitate & Magnanimitate, nec una sine altera sufficiens est. Siquidem Humilitas sine Magnanimitate pusillanimitas est: & Magnanimitas absque Humilitate est Temeritas.

Quarto. Unienda quoque est Humilitas cum bonae consuetudine, quae sunt virtutes Christi (Missa sunt Humilitas corde) ad quas tota reducitur perfectio Evangelica. Etenim, ut optimè notat Cajetanus per Humilitatem impendimus Deo, ad recipienda dona Dei, & per Magnanimitatem expeditur proximo.

Quinto. Humilitas quoque associanda est Conformitati nostrae voluntatis cum Divina. Et ad hoc Te resignatione, juxta S. Bernardum, proprie consistit Humilitatis perfectio, quando in consuetudine rebus Divino (Veni) correspondet Humilitas (Venio) quemadmodum sanctissima Christi anima correspondebat: Tunc dixi: Ecce venio: In ipse liberi scriptum est de me, ut facerem voluntatem suam.

Sexto. Conjunges propriam Humilitatem cum excellentiâ & magnitudine DEI. In tua Humilitate reperies tria: proprium nihilum, propria peccata; & poenam Inferni iisdem correspondentem. In tuo nihilo attolle mentem ad considerandam magnitudinem potentiae Patris: In peccatis tuis contemplantur efficaciam Sanguinis CHRISTI. In poena Inferni erige mentem ad gaudium vitae aeternae spiritus sancti.

Humilitatem insuper comitabitur laus DEI, ut luti docet D. Augustinus dicens: Gemina debet esse confessio, & peccatorum, & laudis DEI. Quando nobis malè est in tribulationibus; confiteamur peccata nostra, quando nobis benè est in consolationibus; confitemur laudem DEI: sine confessione tamen non sumus. Et hoc ipsum erat, quod in oratione sua postulabant Prophetae, quando dicebant: Tibi, Domine, iustitia; & omnis gloria; nobis autem confusio faciei nostrae, & ignominia propter peccata nostra.

Denique. Humilitatem considera mysticam veluti
 scalam, per scalam Jacob præfiguratam. Eam
 ascendere satage, modò persistendo in uno,
 modò in alio illius gradu. Scala Jacob habebat api-
 cula, in quo residebat Deus: basia, juxta quam erat
 gradus: duo quoque habebat latera, & gradus varios:
 in spirituali Humilitatis scalâ est altitudo & emi-
 nentia Dei, nostra submissio, & duo latera: latus
 dexterum est confidentia in Deo, sinistrum diffidentia
 in nobismetipsis. Gradus sunt quinque principales
 humilitatis actus, & ab uno devenitur ad alium.
 Primus est cognitio propria. Secundus est cognitio
 Dei. Tertius est amor Dei. Quartus est conforma-
 tio nostræ voluntatis cum Divinâ. Quintus & ulti-
 mus est pax & gaudium in beneplacito Dei: curam
 habendo, ut omnes potentiz animæ, omnia corpo-
 rum membra nil aliud spirent, quàm gaudium & glo-
 riam Dei. Hunc in finem, ut notat S. Chrysostr. *S. Chrysostr.*
Deus dedit nobis oculos, os, & aures: Ut omnia 1. 143.
membra servirent: ut qua ipsius sunt, audiamus:
qua ipsius sunt, loquamur: qua ipsius sunt, operemur:
qua laudes canamus assiduas, & gratias per cuncta
dicamus. Et hoc in exercitio comites habebis
ascendentes & descendentes Angelos, quia Humiles
in Terris Angelicam inchoant conversationem,
deinde per totam æternitatem cohabitabunt
in caelis.

CAP. XXI.

De Virtute Studioſitatis.

Inclinat hæc virtus ad moderandum & dirigen- 2. 2. q. 166.
 dum desiderium sciendi. Est enim virtus modera-
 ta appetitus cognoscendi, ac per consequens mode-
 rat etiam usui activo voluntatis, & passivo aliarum
 facultatum. Et hic usus appellatur Studium, *quod est, Ex Philos.*
vehe.